

Lausuntoyhteenveto

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) pyysi sidosryhmiä ja viranomaisia lausumaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi maanalaisten verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntoaika oli 29.1.2026-12.3.2026. Lausuntoja saatiin 58. Lausunnon antoivat ympäristöministeriö, Helsingin kaupunki, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry, Kajave Oy, FiCom ry, Porin kaupunki, Energiavirasto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, DNA Oyj, Raaseporin vesi, oikeusministeriö, Telia Finland Oyj, Sunet / Suupohjan Seutuverkko Oy, Elisa Oyj, Helen Oy, ESE-Verkko Oy, Oy Turku Energia – Åbo Energi Ab, Suomen Kuntaliitto ry, Koneyrittäjät ry, Elenia Verkko Oyj, Vantaan kaupunki, Johtotieto Oy, Energiateollisuus ry, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Gasgrid Finland Oy, Helen Sähköverkko Oy, Suomen Tieyhdistys ry, Rakennusteollisuus RT ry / INFRA ry, Caruna Networks Oy, Oikeuskanslerinvirasto, Espoon kaupunki, puolustusministeriö, Suojelupoliisi, Tampereen kaupunki, Finnet-liitto ry, Suomen Erillisverkot Oy, Fingrid Oyj, Oulun Vesi -liikelaitos, Keravan kaupunki, Vantaan Energia Sähköverkot Oy, Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Geomatikk Finland Oy, Suomen Seutuverkot ry, työ- ja elinkeinoministeriö, Valokuitunen Oy, maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriö, Poliisihallitus, Kuhmon kaupunki, Imatran kaupunki, Paikallisvoima ry, Oriveden kaupunki, valtiovarainministeriö sekä Karstulan kunta. Lisäksi Keminmaan kunta ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes ilmoittivat, että heillä ei ole lausuttavaa asiasta.

1. Keskeiset huomiot lausunnoista

Esityksen tavoitteita pidetään pääosin perusteltuina, kuten kaivuvahinkojen ehkäisyä, tietoturvan parantamista ja toimintatapojen yhdenmukaistamista, mutta toteutusmallissa nähdään laajasti ongelmia. Keskeinen huoli koskee sitä, että esitys perustuu vahvaan keskittämiseen, joka monen lausunnon mukaan lisäisi päällekkäisyyttä nykyisiin järjestelmiin nähden eikä toisi selkeitä hyötyjä suhteessa kustannuksiin ja riskeihin.

Lausunnoissa korostuu erityisesti pelko siitä, että keskitetty tietopiste kasvattaisi tietoturvan haavoittuvuutta kokoamalla kriittisiä infrastruktuuritietoja yhteen paikkaan. Lisäksi arvioidaan, että esitys lisäisi merkittävästi toimijoiden hallinnollista työtä ja kasvattaisi kustannuksia huomattavasti. Velvoitteiden katsotaan kohdistuvan monin tavoin epäoikeudenmukaisesti ja niin, että suurimmat kustannukset kohdistuisivat niille, jotka eivät hyötyisi uudesta mallista.

Monet katsovat, että määräajat eivät ole toimivia suhteessa käytännön työprosesseihin. Sekä lyhyet vastausajat että pitkät ennakkointivaatimukset nähdään vaikeasti toteutettavina esimerkiksi rakentamisessa, kunnossapidossa, vesihuollossa ja häiriötilanteiden hoidossa. Useissa lausunnoissa arvioidaan, että määräaikojen noudattaminen voisi viivästyttää hankkeita, lisätä kustannuksia ja johtaa epäkäytännöllisiin toimintatapoihin.

Tietoturvaan ja turvallisuusselvityksiin liittyviin velvoituksiin on myös huomautuksia. Korostetaan, että järjestelmään pääsy on syytä suojata asianmukaisesti, mutta toisaalta esityksen katsotaan asettavan liikaa velvoitteita erityisesti pienille toimijoille, joille ne muodostaisivat kohtuuttoman hallinnollisen ja taloudellisen taakan. Lausunnot tuovat esiin myös sen, että vaikutusarvioita pidetään puutteellisina: kustannuksia, resurssitarpeita ja tietoturva vaikutuksia ei ole arvioitu riittävällä tarkkuudella, eikä esitys ota riittävästi huomioon eri toimialojen ja erikokoisten organisaatioiden erilaisia lähtökohtia. Monen näkemyksen mukaan velvoitteet ovat päällekkäisiä muun sääntelyn kanssa ja esitystä ei ole arvioitu riittävästi suhteessa muuhun lainsäädäntöön.

Lausunnoissa tulee esille paljon täsmennyksiä vaativia kohtia. Monissa lausunnoissa korostuu, että esitys saattaa lisätä riskejä enemmän kuin vähentää niitä, ja että tavoitteiden saavuttaminen ei välttämättä edellytä näin raskaita ja keskitettyjä ratkaisuja. Yleisimmin esitetään, että hajautettu ja kevyempi toimintamalli, olisi turvallisempi, kustannustehokkaampi ja paremmin käytännön työprosesseihin soveltuva. Monen lausunnon mukaan esitystä tulisi selkeyttää, keventää tai valmistella uudelleen.

2. Tiivistelmät saaduista lausunnoista

Kunnat ja kaupungit

Helsingin kaupunki, Porin kaupunki, Vantaan kaupunki, Espoon kaupunki, Tampereen kaupunki, Keravan kaupunki, Kuhmon kaupunki, Karstulan kunta, Suomen Kuntaliitto ry.

Helsingin kaupungin, Espoon kaupungin ja Vantaan kaupungin lausunnoissa huoli siitä, että lakiesityksessä ehdotettu valtakunnallinen verkkotietojen sähköinen tietopiste loisi päällekkäisyyttä jo olemassa olevien, pitkälle kehitettyjen paikallisten johtotietojärjestelmien kanssa. Helsingin, Espoon ja Vantaan johtotietopalvelut ovat laajoja, keskitettyjä ja nopeita kokonaisuuksia, jotka tarjoavat kaivajille usein saman päivän vasteajan. Uusi lainsäädäntö taas edellyttäisi erillisen verkkotietokyselyn tekemistä Traficomien järjestelmässä ja sen jälkeen täydentäviä selvityksiä kaupungilta, mikä hidastaisi prosesseja ja kasvattaisi kustannuksia. Kaupungit korostavat myös, että valtakunnallinen tietopiste ei voisi olla kattavuudeltaan yhtä tarkka kuin suurten kaupunkien omat järjestelmät, ja keskittäminen lisäisi tietoturvariskiä kriittisen infran keskittyessä yhteen järjestelmään. Lisäksi ne pitävät henkilöturvallisuusselvitysten laajentamista liian raskaana ja korostavat, että kustannuksia ei tule sysätä kaupunkien maksettaviksi.

Porin kaupunki pitää lakihanketta pääosin kannatettavana ja näkee saavutettavuuden parantamisen hyödyllisenä. Se kuitenkin painottaa, että toimijakenttä on hyvin heterogeeninen, ja velvoitteet on suhteutettava toimijoiden kokoon ja resursseihin. Pori korostaa erityisesti kohtuullisia kustannuksia, joustavia määräaikoja ja tietoturvan toteutumista ilman ylikesittämistä. Pienemmille toimijoille tulee tarjota kevennettyjä menettelyjä, selkeitä ohjeita ja riittäviä siirtymäaikoja.

Tampereen kaupunki korostaa, että vanhojen verkkojen dokumentointi on monin paikoin epätarkkaa eikä keskitetty malli paranna tietojen laatua. Se pitää kolmen päivän vastausaikaa liian lyhyenä ja näkee hybridimallissa hajautetun toteutuksen parhaana vaihtoehtona. Tampere painottaa myös kaivajan vastuun säilyttämistä oikealla tasolla, ja se nostaa esiin huolen kohtuuttomista seuraamusmaksuista.

Keravan kaupunki tuo esille, että verkkotietojen keskitetty ja hallittu jakaminen voisi parantaa tiedon hyödyntämistä kunnan suunnittelu- ja rakennustoiminnassa, kunhan ratkaisu ei edellytä kalliita järjestelmämuutoksia ja tiedot ovat käytettävissä eri paikkatietoalustoilla. Velvoitteiden yhdenmukaistaminen selkeyttäisi toimintaa ja parantaisi tiedonkulkua, mutta vastuiden on oltava selkeät erityisesti vahinkotilanteissa. Vesihuollon osalta tiedonantopoikkeusta pidetään perusteltuna ja sitä tulisi laajentaa koskemaan jäte- ja hulevesiverkostoja.

Verkkotietojärjestelmien luokittelu koetaan tarkoituksenmukaiseksi, koska se suhteuttaa tietoturva-vaatimukset järjestelmän kriittisyyteen ja välttää tarpeettoman hallinnollisen taakan erityisesti pienille toimijoille. Sähköisen tietopisteen rahoituksen ei tulisi lisätä kustannuksia verkkotoimijoille eikä kunnille, vaan kohdistua ensisijaisesti palvelua käyttäville tahoille. Määräaikojen tulee turvata ajantasainen tieto, mutta erityisesti vesihuollossa kolmen päivän tiedonluovutus aika on liian lyhyt, ja sopivampi olisi noin

viikon määräaika. Esityksessä tulisi selkeyttää sen suhdetta turvallisuusselvityslain vaatimuksiin sekä julkisuuslain alaisten toimijoiden erityistilanteisiin.

Kuhmon kaupunki pitää verkkotietojen saatavuuden paranemista selkeänä hyötynä ja uskoo kaivutöiden suunnittelun tehostuvan. Kuitenkin se korostaa, että pienille kunnille hallinnollinen ja taloudellinen kuorma voi kasvaa merkittävästi. Kuhmo peräänkuuluttaa selkeää ohjeistusta ja Traficomien tukea sekä joustavia määräaikoja, jotta pienet toimijat eivät kuormitu kohtuuttomasti.

Imatran kaupunki suhtautuu esityksen tavoitteisiin myönteisesti. Se näkee rekisteröinti- ja tiedonantovelvoitteet toteuttamiskelpoisina, kunhan siirtymäajat ovat riittäviä ja kustannukset pysyvät kohtuullisina. Imatra korostaa, että vanhojen aineistojen vaihteleva laatu voi vaikuttaa tiedon toimitusaikoihin ja että tietoturva-vaatimusten tekninen toteutus edellyttää riittävää siirtymäaikaa ja tukea.

Oriveden kaupunki huomauttaa, tietojen on sijaittava monin tavoin turvatussa ympäristössä, niiden käyttäjät on varmistettava luotettavasti ja päivitys- ja muutosohjeiden on oltava selkeät. Jos laki tuo kaapelinäyttöjen nopeutumista, se olisi selkeä parannus nykytilanteeseen.

Karstulan kunta arvioi, että lakiesitys tuo pienille kunnille merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia, mutta pitää kriittisen infrastruktuurin tietoturvan turvaamista ensiarvoisen tärkeänä. Karstula painottaa rahoitusmallin oikeudenmukaisuutta ja sitä, ettei päällekkäistä työtä tule syntyä. Karstula kertoo tarvitsevansa riittävän pitkät siirtymäajat ja joustavat määräajat, koska kunnilla on rajalliset resurssit tietojen käsittelyyn ja järjestelmäpäivityksiin.

Suomen Kuntaliitto ry suhtautuu lakiluonnokseen erittäin kriittisesti ja katsoo, että esitetty valtakunnallinen verkkotietojen sijaintitietopalvelu aiheuttaisi kunnille merkittäviä toiminnallisia, taloudellisia ja turvallisuuteen liittyviä ongelmia. Kuntaliiton keskeinen huoli on, että palvelu piristoi erityisesti suurten kaupunkien jo hyvin toimivat johtotietokäytännöt ja loisi päällekkäisiä prosesseja ilman todellista lisäarvoa. Esityksen arvioidaan aiheuttavan merkittäviä uusia kustannuksia liittyen järjestelmäpäivityksiin, tietomallimuutoksiin, koulutuksiin, tietoturva-vaatimuksiin ja turvallisuusselvityksiin, ja Kuntaliitto pitää ongelmallisena, että kunnat joutuisivat maksamaan sekä oman järjestelmänsä ylläpidosta että valtakunnallisen palvelun käytöstä. Kuntaliitto painottaa, että turvallisuustilanne ei puolla kriittisten infrastruktuuritietojen keskittämistä yhteen valtakunnalliseen järjestelmään, ja kriittisen infrastruktuurin määritelmä on esityksessä liian epätarkka ja vaikeasti sovellettava.

Kuntaliiton mukaan esityksen määräajat eivät vastaa kuntien suunnittelu- ja rakentamisprosessien todellisuutta, ja esimerkiksi kolmen päivän vastausvelvollisuus sekä 20–40 päivän vireillepanoaikojen jäykkyys heikentäisivät hankkeiden sujuvuutta. Lausunnossa huomautetaan myös useista ristiriitaisuuksista esitystekstissä, puutteellisista vaikutusarvioista sekä siitä, ettei lakiluonnos huomioi päällekkäisyyksiä muun lainsäädännön, kuten yhdyskuntarakentamislain, tiedonhallintalain, CER-lain ja kyberturvallisuussäätelyn, kanssa. Kuntaliitto korostaa, että valittu malli aiheuttaa huomattavan turvallisuusriskin, koska se keskittäisi kansallisesti kriittisiä tietoja ja altistaisi ne kohdennetuille hyökkäyksille. Kuntaliitto katsoo, että lakiesityksen hyödyt ovat selvästi haittoja pienempiä ja esittää valmistelun keskeyttämistä. Sen mukaan jatkovalmistelu tulisi aloittaa uudelleen hajautetun, Ruotsin mallia vastaavan ratkaisun pohjalta.

Telealan ja tietoliikenneverkot

FiCom ry, DNA Oyj, Telia Finland Oyj, Elisa Oyj, Sunet / Suupohjan Seutuverkko Oy, Finnet-liitto ry, Suomen Seutuverkot ry, Valokuitunen Oy

FiCom ry ja sen jäsenyritykset (**DNA, Telia ja Elisa**) korostavat, että esityksen valmistelu ei ole huomionnut telealan näkökulmia eikä perustu riittävään kustannus–hyötyarvioon. Esitys lisäisi verkkotoimijoiden velvoitteita ja kustannuksia ilman riittävää hyötyä, heikentäisi investointikykyä ja hidastaisi verkkojen rakentamista. FiCom suhtautuu kriittisesti valtiokeskeiseen Traficom-vetoiseen operatiiviseen malliin ja korostaa, että viranomaisen roolin tulee painottua sääntelyyn ja valvontaan, ei operatiivisten toteutustapojen ohjaamiseen ja tuottamiseen. Esityksellä pyritään voimakkaasti ohjaamaan ja siirtymään kohti keskitettyä mallia. Toimijat pitävät ongelmallisena, että verkkotoimijoille asetetaan merkittäviä uusia velvoitteita, kuten tiukkoja määräaikoja, laajoja tietoturva- ja auditointivaatimuksia sekä näyttötoiminnan kustannusvastuuta.

Valittavassa toteutusmallissa tulee säilyttää toimiva vaihtoehto, jossa verkkotoimija voi toimittaa sijaintiselvitysvastauksen suoraan pyynnön tekijälle laissa säädettyjen määräaikojen ja valvonnan puitteissa. Verkonomistajan tulee jatkossakin päättää, millä tavalla se antaa verkon sijaintitiedon, koska sillä on paras tieto verkon ominaisuuksista, dokumentaation tarkkuudesta ja paikallisista riskeistä. Kartta tai näyttö ei poista kaivajan vastuuta selvittää olosuhteet ja toteuttaa työ turvallisesti.

Sääntely ja hallinnollinen taakka nostavat kustannuksia merkittävästi

FiCom pitää esitystä tehottomana myös tavoitteensa kannalta. Kaivuvahingot johtuvat pääosin kaivajien huolimattomuudesta, ei sijaintitietojen saatavuuden puutteesta, eikä näyttötoiminnan laajentaminen paranna turvallisuutta, mutta kasvattaa verkkotoimijoiden kustannuksia useilla miljoonilla euroilla vuosittain. Lisäksi tietoturva- ja auditointivaatimukset ovat päällekkäisiä NIS2-, CER- ja SVPL-sääntelyn kanssa ja loisivat uuden, raskaamman hallinnollisen kerroksen ilman suhteellista lisähyötyä.

Esityksen määräaikoja on kevennettävä palauttamalla verkkotietokyselyt nykyistä vastaaville muutaman päivän vasteajoille. Tietoturva- ja auditointivelvoitteet on yhdenmukaistettava NIS2- ja CER-sääntelyn kanssa niin, että päällekkäiset auditoinnit ja hyväksynnit poistuvat ja noudatetaan ”yhden ilmoituksen periaatetta”. Verkkotietojen pakollista keskitettyä ilmoitusvelvollisuutta koskevia pykälä (7–9 §) on täsmennettävä ja lievennettävä, koska nykyinen kirjoitus on omaisuudensuojan ja suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta ongelmallinen ja hybridimallin määritelmä epäselvä. Lisäksi Traficomille esitettyjä määräyksenantovaltuuksia (mm. 7, 12, 34 ja 39 §) tulee rajata tarkkarajaisiksi ja vain vähämerkityksellisiin teknisiin asioihin. Myös 36 §, joka sallisi poikkeuksellisen laajan mahdollisuuden keskeyttää rakentamista koko Suomessa, vaatii merkittävää rajaamista, selkeitä välttämättömyyskriteerejä ja suhteellisuusperiaatteen huomioimista.

Teleoperaattorit painottavat, että keskitetty ratkaisu lisää kyberturvallisuusriskejä, koska kriittisten verkkojen sijaintitiedot kasautuisivat yhteen järjestelmään. He katsovat, että tietoturvan näkökulmasta *turvallisin vaihtoehto on hajautettu malli*, kuten Ruotsissa käytössä oleva Ledningskollen-järjestelmä, jossa verkon omistajat vastaavat itse tiedoistaan. Myös hybridimallin sisältö jää epäselväksi FiComin mukaan.

Telealan toimijat esittävät, että verkkotietojen toimittamisen kustannukset tulee kohdistaa palvelun käyttäjille eli kaivajille, ei verkonomistajille, sillä muutoin kustannukset heikentävät teleyritysten investointikykyä ja nostavat asiakashintoja. Kustannukset tulisi kohdentua aiheuttamisperiaatteen mukaisesti ensisijaisesti palvelun käyttäjille eli kaivajille.

DNA Oyj, Telia Finland Oyj ja Elisa Oyj ilmaisevat lausunnoissaan yhtyvänsä FiComin lausuntoon. Ne huomauttavat, että esitetyt määräajat, kuten vaatimus 20-40 päivän ennakointivelvoitteesta ja kolmen päivän määräaika tietojen toimittamiselle eivät vastaa alan käytäntöjä ja voisivat vaikeuttaa, rakentamista ja häiriötilanteisiin reagoitua. Elisa korostaa, että kustannusten merkittävä nousu heikentäisi teleyritysten kykyä investoida verkkoinfrastruktuuriin, mikä on ristiriidassa digitalisaation ja viestintäverkkojen vahvistamisen kansallisten tavoitteiden kanssa. Telia ja DNA painottavat lisäksi tarvetta säilyttää verkonhaltijalla itsellään oikeus arvioida, edellyttääkö sijaintiselvitys karttatietoa vai maastonäyttöä, sillä verkon omistaja tuntee oman infrastruktuurinsa parhaiten.

Sunet / Suupohjan Seutuverkko Oy:n lausunnon mukaan lakiesitys lisäisi kaapelinäyttöjen kustannuksia ja monimutkaistaisi prosesseja tavalla, joka voisi jopa lisätä kaapelivaurioiden riskiä, koska erityisesti pienet maarakentajat eivät välttämättä opi tai omaksu valtakunnallisen tietopisteen käyttöä. Yhtiö varoittaa, että jos järjestelmän käyttökynnys nousee liikaa, urakoitsijat voivat ryhtyä tekemään kaivutöitä ilman verkkotietokyselyä, mikä on suoraan lain tavoitteiden vastaista. Lausunnossa todetaan, että nykyiset suoraviivaiset toimintamallit ovat maaseutualueilla toimiville pienille urakoitsijoille tärkeitä, ja lakiesityksen mukainen järjestelmä uhkaa tehdä kaapelinäytöistä hitaampia, kalliimpia ja hankalampia. Tämän perusteella Suupohjan Seutuverkko esittää, että järjestelmän käyttökynnystä tulee madaltaa ja sen käytettävyyttä parantaa, kaapelinäyttöprosessin tulee olla vähintään yhtä yksinkertainen kuin nykyisin, kustannusvaikutukset tulee arvioida uudelleen, ja pienille toimijoille on tarjottava selkeää ohjeistusta ja tukea, jotta järjestelmän käyttöönotto ei johtaisi turvallisuuden heikkenemiseen.

Suomen Seutuverkot ry: kokee esityksen nostavan merkittävästi kustannuksia kaikille osapuolille. Maksulliset näytöt, rekisteröitymiset ja tietoturva-auditoinnit siirtyvät maarakentajien, verkonomistajien ja myös pienten verkkoyhtiöiden maksettaviksi. Näyttöjen rekisteröinti ja näyttöpöytäkirjat lisäävät kustannuksia, vaikka lakia valmisteltaessa luvattiin, ettei verkonomistajille tulisi lisäkuluja. Rekisteröityminen nähdään sinänsä hyödylliseksi, mutta satunnaiset kaivajat ja yksityiset tiehoitokunnat eivät todennäköisesti rekisteröidy, mikä voi johtaa luvattomiin kaivuihin tai suoriin kyselyihin verkkoyhtiöille.

Turvallisuusparannukset ovat pääosin hyviä, mutta sijaintitietopalvelun vasteaikoja ei ole määritelty. Tietoturvaluokitus nähdään periaatteessa järkevänä, mutta jaettuja järjestelmiä käyttävät pienet toimijat joutuvat täyttämään samat raskaat vaatimukset kuin suuret, mikä on kohtuutonta. Tietopisteen rahoitusmalli kasvattaa epäsuorasti verkonomistajien kustannuksia, ja niitä joudutaan siirtämään asiakkaille. Keskitetty näyttöpalvelu tulee nykyisten palvelujen päälle ja lisää kustannuksia. Turvallisuus kokonaisuutena paranee, mutta näyttöpyyntöjen ulkoistaminen voi lisätä riskiä tietojen joutumisesta väärin käsiin. Lisäksi virheilmoitusten tulee jatkossakin mennä suoraan verkonomistajalle, jotta virheet voidaan korjata. Näyttöalueet eivät saa olla liian pieniä, eikä suoja-alueiden määrittely saa johtaa siihen, että valvoja on kutsuttava paikalle lähes kaikkiin töihin.

Finnet-liitto ry:n lausunnossa korostetaan, että ehdotettu keskitetty tietopiste olisi kallis, monimutkainen ja tehoton ratkaisu, joka ei käytännössä toteuttaisi esityksen tavoittelemaa hybridimallia vaan johtaisi tosiasiallisesti raskaaseen keskittämiseen. Finnet-liitto huomauttaa, että teletoimialalla on jo toimivia, turvallisia ja kustannustehokkaita järjestelmiä, minkä vuoksi uusi malli aiheuttaisi tarpeettomia lisäkustannuksia ja päällekkäisyyttä, erityisesti pienille ja alueellisille operaattoreille. Lisäksi liitto pitää esityksen luokkajakoa epäselvänä, näkee tietoturvariskien kasvavan keskittämisen vuoksi ja katsoo, että käyttömaksujen tulee kohdistua palvelun käyttäjille eikä verkonhaltijoille.

Valokuitunen Oy pitää verkkotietokyselyiden keskittämistä valtakunnalliseen palvelupisteeseen lähtökohtaisesti myönteisenä ratkaisuna, mutta korostaa, että sen toteutuksen on oltava sellainen, ettei

järjestelmän käyttökynnys nouse maarakennustöitä tekeville toimijoille kohtuuttomaksi. Käyttökynnys järjestelmän käytölle ei saa kasvaa esimerkiksi maarakennustyötä tekeville kohtuuttomaksi, mikä voisi johtaa siihen, että kaivutöitä suoritettaisiin ilman kyselyjä. Valokuitunen pitää hybridimallia hyvänä ratkaisuna, koska se huomioi erilaisten toimijoiden toimintatavat ja voi parhaimmillaan vähentää verkostovaurioita ja verkonhaltijoiden kustannuksia. Valokuitunen kuitenkin painottaa, että mallin lopullinen toteutus ratkaisee, realisoituvatko nämä hyödyt käytännössä.

Valokuitunen kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksessä asetettujen veloitteiden käytännön toimivuutta ja taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida, koska vaikutusarviointi ei ole heidän mielestään riittävän kattava. Erityisen puutteellisenä yritys pitää 24 §:n henkilöturvallisuusvelvoitetta, joka kasvattaa merkittävästi hallinnollista taakkaa ja kustannuksia sekä voi heikentää urakointi- ja suunnitteluresurssien saatavuutta. Lisäksi Valokuitunen huomauttaa, että 24 §:ssä käytettyä käsitettä ”tiedon käyttäjä” ei ole määritelty, mikä aiheuttaa tulkinnanvaraisuutta. Yritys nostaa esiin myös sen, että rekisteröinti- ja turvallisuusvelvoitteet nostavat kaivutoimijoiden kustannuksia ja markkinoille tulon kynnystä. Samalla ne vaikuttavat verkonhaltijoiden kustannuksiin ja heijastuvat lopulta loppuasiakashintoihin.

Ministeriöt

Ympäristöministeriö, Oikeusministeriö, Puolustusministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, Sisäministeriö, Valtiovarainministeriö

Ympäristöministeriö katsoo, että lakiesityksen nykytilan kuvaus on puutteellinen: se ei huomioi muuttunutta turvallisuustilannetta eikä verkkotietojen merkitystä alueidenkäytölle, rakentamiselle ja ympäristöluvitukselle. Uusi tietopiste tulisi sovittaa yhteen olemassa olevien sähköisten lupa- ja asiointijärjestelmien kanssa. Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida myös nykyisten viiveiden ja tietoturvariskien kustannukset, mutta osa esitetyistä kuluista on ministeriön mukaan tavanomaisia yritysten vastuullisuus- ja ylläpitokuluja.

Velvoitteita pidetään perusteltuina, mutta ministeriö ehdottaa, että tavoitteeksi kirjataan myös yhdenmukaisen tietomallin käyttö kaikessa infran sijaintitiedon keruussa ja päivityksessä. Tämä mahdollistaisi joustavat käyttöoikeudet, jos tietotarpeet tai toimintaympäristö muuttuvat. Verkkotoimijoiden järjestelmien luokittelu A-, B- ja C-luokkaan ei ministeriön mielestä vastaa hallinnon vakiintuneita tietoturvaluokitteluja eikä riitä kattamaan verkkotietojen käyttöä osana laajempia lupa- ja suunnitteluprosesseja. Yksittäisiin maarakennustöihin luokat sopivat, mutta koko prosessiketjua varten tarvittaisiin laajempi arviointi.

Kustannusten osalta olisi myös huomioitava yhteentoimivuuden toteuttamisen kustannukset sekä toisaalta yhteentoimivien järjestelmien kertautuvat kustannussäästöt. Esitetyt määräajat ovat ministeriön mielestä pääosin hyviä. Määräaikojen toimivuus riippuu kuitenkin olennaisesti tietorakenteiden yhdenmukaisuudesta ja siitä, kuinka hyvin tietopiste integroituu muihin sähköisiin järjestelmiin. Mikäli yhteentoimivuutta ei ratkaista, määräajat voivat lisätä hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Kokonaisturvallisuutta tulee arvioida osana laajempaa sähköistä asiointiympäristöä, jossa verkkotietoja käsitellään, esimerkiksi rakentamis- ja ympäristölupaprosessien yhteydessä. Näissä prosesseissa asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia, mikä voi paljastaa kriittistä informaatiota, ellei tiedonhallintaa arvioida kokonaisuutena. Esitys ei myöskään käsittele sitä, miten verkkotiedon rajattu käyttö sovitetaan avoimeen alueidenkäytön suunnitteluun. Ministeriö katsoo, että on määriteltävä selkeästi, kuka vastaa tietojen

valvonnasta, käyttöoikeuksista, esteettömyydestä, pakotteiden huomioimisesta ja muuttuvista tietoturva vaatimuksista.

Ministeriö huomauttaa, että esitetty malli poikkeaa monista kansainvälisistä ratkaisuista, koska se ei kytkeydy kiinteistö- ja rakennustietojärjestelmiin eikä valtakunnallisiin luvitus- ja valvontaprosesseihin. Erityisesti vanhoilla asemakaava-alueilla, joiden dokumentaatio on analogista ja toimijat vaihtuneet, ehdotettu hybridimalli ei vastaa alueidenkäytön tarpeisiin. Ministeriö kehottaa tarkistamaan lain määritelmät vastaamaan Teknisten verkkojen sanastoa ja täydentämään pykälää 17 niin, että kunnilla ja muilla viranomaisilla on maksuton pääsy tarvittaviin tietoihin myös muiden lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi. Lisäksi ministeriö esittää lainsäädäntötekniisiä korjauksia rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevaan lakimuutokseen ja korostaa, että tiedonsaantioikeuksien laajentaminen vahvistaa kansallista turvallisuutta ja viranomaisten tiedonhallintaa.

Oikeusministeriö lausuu, että esitysluonnos edellyttää edelleen merkittävässä määrin useiden lainkohtien täsmentämistä ja selventämistä. Tarkemmat säännöskohtaiset perustelut puuttuvat monien pykälien osalta kokonaan, ja perusteluissa usein vain toistetaan lakipykälän sisältö. Lisäksi esitysluonnoksen 1. lakiehdotusta ja siinä ehdotettavia muutoksia olisi syytä arvioida kattavammin suhteessa nyt kumottavaan lakiin.

Esitysluonnos edellyttää myös laissa käytettävän terminologian täsmentämistä, jotta on selvää kehen lain velvoitteet kohdistuvat. Oikeusministeriön kommentit koskevat erityisesti rekisteröinnin peruuttamista sekä Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuuksia (ml. seuraamusmaksu). Toisen keskeisen kokonaisuuden muodostavat tietosuoja sekä tietojen saantiin ja luovutukseen liittyvät kysymykset. OM esittää myös säännöskohtaisia huomioita.

16 §:n osalta sääntelyä ja perusteluja on täsmennettävä jatkovalmistelussa. Lisäksi 10 ja 16 §:ää tulee arvioida suhteessa perustuslain 18 §:n elinkeinovapauteen. Lakiehdotuksen 34 §:ää on arvioitava uudelleen jatkovalmistelussa huomioiden perustuslain 80 §:n 1 ja 2 momentin asettamat reunaehdot. Tässä arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota siihen, mistä asioista ja miten voidaan perustuslain mukaan määrätä viranomaisen määräyksessä, sekä erityisesti siihen, onko laissa riittävän täsmälliset perussäännökset, jotta viranomainen voidaan valtuuttaa antamaan näistä säännöksistä tarkempia määräyksiä.

Lakiehdotuksen 35 §:n 2 momentin sääntelyä ja erityisesti perusteluja, mukaan lukien säännöskohtaiset perustelut, on vielä täsmennettävä, jotta käy selkeämmin esille, mitä tietoja avustava neuvontapalvelu voi koskea. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös lakiehdotuksen 35 §:n 1 momenttiin ja sen täsmentämistarpeeseen. Erityisesti on selvennettävä, mitä tietoja palveluntuottaja voi saada käyttöönsä, sekä arvioitava, onko momenttiin sisältyvä kieltä riittävä mahdollisten turvallisuusriskien hallitsemiseksi ja yksilöiden oikeusturvan takaamiseksi. Lisäksi on täsmennettävä avustavien tehtävien suhde Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviin ja varmistettava, että viranomainen saa tehtäviensä hoitamiseksi kaikki tarvittavat tiedot myös tehtävien siirtämisestä huolimatta.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös lakiehdotuksen 35 §:n 1 momenttiin ja sen täsmentämistarpeeseen. Lakiehdotuksen 35 §:ään tulee lisätä säännökset toimijoiden riittävästä osaamisesta, ja asiaa on arvioitava niin säännöskohtaisissa perusteluissa kuin säätämisyjärjestysperusteluissa. Näitä seikkoja tulee täsmentää jatkovalmistelussa, jotta sääntely täyttää perustuslain 124 §:n vaatimukset

Lakiehdotuksen 36 §:ssä säädettyjä sähköisen tietopisteen toiminnan rajoittamiseen tai keskeyttämiseen liittyviä käsitteitä, aikarajoja ja oikeusvaikutuksia tulee selventää jatkovalmistelussa, ja sääntelyn tulee sisältää asianmukaiset säännöskohtaiset perustelut. Pelkkä säännöstekstin toistaminen perusteluissa ei ole riittävä.

Vasta täsmennysten ja etenkin perusteluiden täydentämisen jälkeen sääntelyn valtiosääntöoikeudellinen arviointi on ylipäänsä mahdollista.

Jatkovalmistelussa lakiehdotuksen 36 §:n 6 momenttia tulee arvioida uudelleen ottaen huomioon perustuslain 80 §:n sekä perustuslakivaliokunnan käytännön asettamat reunaehdot. Tämä arvio on myös tuotava esiin sääätämisyjärjestysperusteluissa, jotta voidaan asianmukaisesti arvioida, onko sääntely linjassa perustuslain kanssa.

Liikenne- ja viestintävirastolle ehdotettu tarkastusoikeus vaikuttaa varsin laajalta. Tarkastusoikeuden valtiosääntöoikeudellinen arviointi ei ole mahdollista, ennen kuin sääntelyä ja etenkin sen perusteluja täsmennetään

Oikeusministeriö kiinnittää yleisesti huomiota seuraamusmaksua koskevaan sääntelyyn. Koska kyseessä on uusi ja kokonaan kansalliseen tarpeeseen perustuva seuraamusmaksua koskeva sääntely, jatkovalmistelussa on tarkasti arvioitava, onko ehdotetulle seuraamusmaksusääntelylle olemassa asianmukaiset ja riittävät perusteet vai riittävätkö valvonnassa muut hallinnolliset seuraamukset. Seuraamusmaksun määrää koskevaa sääntelyä tulee selvittää sekä arvioida erikseen tarvetta lisätä lakiin säännös seuraamusmaksun kohtuullistamisesta.

Mikäli seuraamusmaksu katsotaan perustelluksi ja sille osoitetaan asianmukaiset perustelut, tulee seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä vielä arvioida uudelleen. Tämä edellyttää sekä itse sääntelyn että perusteluiden täydentämistä ja muista oikeudellisista reunaehdoista huolehtimista, kuten siitä, että viranomaiselle ei voida määrätä hallinnollista seuraamusmaksua. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että seuraamusmaksujen raukeamisesta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 4 b §:ssä. Lakiehdotuksen 1. 43 §:ssä ei siten tule säätää seuraamusmaksun vanhentumisesta.

Oikeusministeriö esittää huomioita myös seuraavista asioista: muutoksenhaku, tietosuoja sekä tietojen saanti- ja luovutus-oikeudet, velvollisuus hakea perusmuotoista henkilöturvallisuus-selvitystä, 5 § Verkkoinfrastruktuuria vaarantava työ ja verkkoinfrastruktuurin sijainnin selvittäminen, 12 § Verkkotietokysely, § Verkkotietokyselyn oikeusvaikutukset, 14 § § Velvollisuus ilmoittaa vahingoista ja virheistä, 17 § Viranomaisten oikeus saada tietoja, 23 § Hätänäyttöön tarvittavien tietojen välittäminen, 37 § Asioiden käsitteleminen ja 40 § Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeudet

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että lakiesitys parantaa vesihuollon turvallisuutta aiemmin valmisteltua keskitettyä mallia paremmin ja pitää hyvänä ratkaisua, jossa verkkoinfrastruktuurin omistaja voi itse valita, luovuttaako se tietoja keskitettyyn järjestelmään vai vastaako kyselyihin suoraan. Ministeriö korostaa, että erityisesti kriittistä infrastruktuuria ja talousvesiverkkoa koskevien tietojen jättäminen keskitetyn tietopisteen ulkopuolelle on välttämätöntä, ja antaa tukensa 8 §:n rajaukselle, joka vapauttaa verkkotoimijat näiden tietojen pakollisesta ilmoittamisesta. Lisäksi MMM painottaa korkeatasoisen tietoturvan merkitystä ja muistuttaa, että myös EU-lainsäädäntö mahdollistaa paikkatietojen julkisuuden rajoittamisen turvallisuussyistä. Ministeriö huomauttaa, että esityksen kriittisen infrastruktuurin toimialaluettelosta puuttuu vesihuolto, vaikka se on todettu kriittiseksi sekä kansallisessa lainsäädännössä että turvallisuusstrategiassa, ja katsoo tämän puutteen tulisi korjautua. Kiinteistötietojärjestelmää koskevaan lakimuutokseen MMM:llä ei ole huomautettavaa.

Puolustusministeriö pitää lakiesitystä kokonaisuutena myönteisenä, koska se parantaa maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käytettävyyttä, turvallisuutta ja viranomaisvalvonnan tehokkuutta. Ministeriö korostaa erityisesti henkilöturvallisuusselvitysten merkitystä ja pitää tärkeänä, että pääsy

maanalaisen verkkoinformaation pariin edellyttää asianmukaisia turvallisuus selvityksiä. Lausunnossa kuitenkin huomautetaan, että esityksen tulee suhteuttaa 24 § selkeästi turvallisuus selvityslain 19 §:ään, jotta selvitysten soveltamisala on oikein määritelty.

Puolustusministeriö painottaa, että verkkoinfrastruktuuriin kohdistuvien uhkien ennakkollinen torjunta edellyttää tiivistä yhteistyötä turvallisuusviranomaisten ja Liikenne- ja viestintäviraston välillä sekä varmistusta siitä, että turvallisuusviranomaisilla on pääsy kaikkiin tiedonhankinnan ja kokonaisturvallisuuden kannalta tarpeellisiin tietoihin, kuten verkkotietokyselyihin ja rekisteröitymistietoihin. Ministeriö korostaa myös tarvetta huomioida turvallisuusviranomaisten erityisasema verkkotoimijoina ja säätää heille tarvittavat poikkeukset, erityisesti liittyen tarkastusoikeuksiin ja tietoturvaluokiteltujen aineistojen käsittelyyn.

Lausunnossa tuodaan esiin, että mikäli Liikenne- ja viestintävirastolle annetaan laaja tarkastusoikeus (39 §), tulee tarkastuksia tekevien virkahenkilöiden olla turvallisuus selvitettyjä ja omaava pääsyoikeuden myös turvaluokiteltuihin tietoihin kansainvälisten tietoturvalvoitteiden mukaisesti. Ministeriö pitää tärkeänä, että turvallisuusverkkoja koskevat toimijat (kuten Puolustusvoimat ja poliisi) jätetään kokonaan verkkotietojärjestelmän luokittelun ulkopuolelle, koska tämä on kansallisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Puolustusministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko jatkovalmistelussa harkita tarpeellisten tietojen luovuttamisen sitomista välttämättömyyседellytykseen need to know -periaatteen huomioimiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää lakiesityksen tavoitteita pääosin kannatettavina ja suhtautuu myönteisesti ehdotettuun hybridimalliin, joka yhdistää valtakunnallisen tietopisteen ja verkkotoimijoiden oman tiedonhallinnan. Ministeriö näkee mallin hyväksyttävänä kompromissina turvallisuuden ja kustannusten välillä, sillä se vähentää yhden keskitetyn järjestelmän tietoturvariskejä ja tukee kokonaisturvallisuutta.

TEM kuitenkin korostaa, että hybridimalli aiheuttaa merkittäviä alkuvaiheen kustannuksia sekä verkkotoimijoille että muille alan toimijoille, ja että taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu riittävän kattavasti. Tietoturvaa ja luokittelua koskevat vaatimukset (A/B/C-luokitus, auditoinnit) lisäävät hallinnollista taakkaa, mikä voi olla erityisen hankalaa pienille toimijoille. Ministeriö tuo esiin myös, että henkilöturvallisuus selvitykset sekä rekisteröinti- ja tietoturvalvoitteet nostavat markkinoille tulon kynnyistä ja lisäävät kustannuksia esimerkiksi kaivutoimijoille.

Lisäksi TEM huomauttaa, että esityksessä on epäselvyyksiä termien, kuten *tiedon käyttäjä*, määritelmässä ja korostaa tarvetta selkeälle ohjeistukselle sekä riittävälle siirtymäajalle velvoitteiden täyttämiseksi. Ministeriön mukaan hybridimalli voi tukea kokonaisturvallisuutta, mutta lopullinen vaikutus riippuu toteutustavasta ja siitä, että roolit, vastuut ja tekniset ratkaisut määritellään täsmällisesti.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotettua sääntelyä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyn turvallisuuden kannalta, ja esityksessä ehdotettu keskitetty järjestelmä, jonka kautta verkkotietokyselyt jatkossa välitetään, on kannatettava. Ministeriö pitää lain 9 §:ssä turvallisuusverkkoja koskevaa poikkeusta perusteltuna. Ministeriö esittää harkittavaksi, että jatkovalmistelussa kiinnitettäisiin huomiota turvallisuusviranomaisten rooliin verkkotoimijoina ja tarpeellisiin poikkeuksiin myös muilta osin, koska esimerkiksi Rajavartiolaitos toimii verkkotoimijana ja hallinnoi sisäverkkokaapeleita. Nykyisessä luonnoksessa ei ole säädetty turvallisuusverkkoja koskevista poikkeuksista 5 luvun (verkkotietojen suojaaminen) eikä 6 luvun (Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuudet) osalta.

Ministeriö nostaa esiin huolen 39 §:ssä säädetystä Liikenne- ja viestintäviraston laajasta tarkastusoikeudesta, sillä merkittävä osa turvallisuusviranomaisten aineistoista on salassa pidettävää ja turvaluokiteltua. Mikäli tarkastusoikeus ulotetaan turvallisuusviranomaisten toimintaan, tarkastuksia tekeville virkahenkilöille on

tehtävä asianmukaiset turvallisuusselvitykset ja heillä on oltava tiedonsaantioikeus salassa pidettävään ja turvaluokiteltuun tietoon, sekä tarvittaessa kansainvälisten tietoturvelvoitteiden edellyttämät PSC-todistukset. Lisäksi ministeriön näkemyksen mukaan turvallisuusverkot tulisi nimenomaisesti jättää 26 §:ssä säädetyn verkkotietojärjestelmien luokittelun ulkopuolelle. Ministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että 30 §:ssä säädetty tietoturvaluusvaatimusten arviointi perustuu lakiin, jota ollaan parhaillaan muuttamassa, ja muutosten vaikutukset tulisi ottaa huomioon nyt ehdotetussa sääntelyssä. Sisäministeriö esittää harkittavaksi, että 16 §:ssä säädettyyn rajoituksen asettamisen perusteiden listaan lisätään myös pääsyn tai oikeuden aiheuttama uhka rajaturvallisuuden ylläpitämiselle, jotta rajoitukset kattavat kaikki keskeiset turvallisuuteen liittyvät tilanteet.

Valtiovarainministeriö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina, mutta korostaa, että mahdolliset uudet tehtävät on rahoitettava ensisijaisesti viraston olemassa olevilla määrärahoilla tai kohdennuksin hallinnonalan sisällä. Lisäksi valtiovarainministeriö muistuttaa, että kansallisesta resursoinnista päätetään talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa. Mikäli esityksestä aiheutuisi muutoksia viranomaisten toimintamenoihin, tulisi esitys antaa eduskunnalle budjettilakina ja se tulisi käsitellä raha-asiain valiokunnassa. Esityksessä ei ole arvioitu vaikutuksia tiedonhallintaan tiedonhallintalain edellyttämällä tavalla, vaikka vaikutuksia todennäköisesti syntyy. Lakiluonnoksessa käytetään vanhentunutta käsitteistöä (tekninen käyttöyhteys), eikä turvallisuusverkon asemaa ehdotetussa sääntelyssä ole selkeästi määritelty. Ministeriö pitää perusteltuna, että turvallisuusverkko rajattaisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle ja että sen erityissääntely säilyisi erillisenä. Lisäksi tulee selvittää turvallisuusviranomaisen käsite, arvioida turvallisuusselvityselvoitteiden laajentamista tietojen saajiin sekä täsmentää kustannusvastuut. Lisäksi ministeriö katsoo, ettei seuraamusmaksujen ulottaminen viranomaisiin ole tarkoituksenmukaista ja asiaa tulisi täsmentää jatkovalmistelussa.

Viranomaiset / virastot

Oikeuskanslerinvirasto, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Suojelupoliisi, Poliisihallitus, Energiavirasto

Oikeuskanslerin virasto huomauttaa, että esitysluonnoksesta ei ilmene, onko ehdotusta laadittaessa arvioitu, voisiko lain tavoitteet toteuttaa tavalla, joka minimoisi elinkeinovapauden rajoittamisen. Lakiesityksessä tulisi tarkoin arvioida sääntelyn toteuttamistapa niin, että perustuslainturvaamia oikeuksia ja vapauksia rajoitetaan niin vähän kuin mahdollista.

OKV mainitsee, että verkkotietokyselyn tekeminen edellyttää lain 10 §:n mukaan rekisteröitymistä tiedon käyttäjäksi, ja rekisteröitymisen hyväksyminen edellyttää, että rekisteröitävä täyttää samassa lainkohdassa asetetut edellytykset. Moni nykyinen vain satunnaisesti kaivutöitä tekevä toimija ei mahdollisesti täyttäisi laissa asetettuja edellytyksiä eikä niin muodoin voisi enää jatkossa tehdä kyseisiä töitä. Asetettu edellytys toiminnasta maarakennusalalla tai maa- tai vesirakennustöiden säännöllisestä suorittamisesta ovat myös omiaan vaikeuttamaan alalle ryhtymistä.

Esityksen perusteluista ei ilmene, onko esitystä laadittaessa arvioitu mahdollisuutta säätää verkkotietokyselyvelvoitteesta esimerkiksi niin, että kiinteistön omistajan tekemällä kyselyllä voisi täyttää työn suorittajalle nyt asetettavan velvoitteen tilanteessa, jossa työn suorittaja ei ole voinut rekisteröityä tiedon käyttäjäksi.

Lain 43 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi seuraamusmaksusta. Sen suuruudeksi kaavillaan 1.000–500.000 euroa. Säättämisympäristöperusteluissa todetaan enemmälti perustelematta, että seuraamusmaksu on oikeasuhtainen. Tällainen toteamus edellyttää perusteluja ja oikeasuhtaisuuden arvioimista suhteessa niihin seikkoihin, joiden nojalla seuraamusmaksu voidaan päättää määrätä.

Väylävirasto korostaa, että esitys on jäljempänä kuvatuin tavoin vielä monelta olin epäselvä niin soveltamisalaltaan, määritelmiltään kuin vaatimuksiltaan. Siten myös seuraavassa esitettyyn vaikutusarvioon liittyy epävarmuuksia useiden keskeisten kysymysten ollessa vielä auki.

Virasto korostaa erityisesti tarvetta täsmentää lain soveltamisalaa ja keskeisiä käsitteitä, jotta olisi selvää, koskeeko laki liikenneverkkoja ja mitä velvoitteita eri toimijoille todella syntyy. Verkkotietojärjestelmien luokittelua koskevat kriteerit tulisi määritellä selkeästi ja antaa esimerkit siitä, millaiset järjestelmät kuuluvat eri luokkiin. Myös verkkotiedon ”merkittävyyden” määrittely ja sen yhteys muuhun tietoturva- ja tiedonhallintalainsäädäntöön edellyttäisi tarkennusta.

Väylävirasto katsoo lisäksi, että sille ehdotettu 400 000 euron vuosittainen rahoitusosuus sähköisen tietopisteen kustannuksiin on perusteeton, koska virastolle ei ole esitetty tehtäviä, jotka sitä edellyttäisivät. Rahoitusmalli ja kustannusten jakoperusteet tulisi esittää avoimesti ja tarkemmin. Verkkotietokyselyiden määräaikoja tulisi pidentää, koska ehdotettu kolmen päivän aikaraja ei vastaa nykyisiä prosesseja eikä huomioi palveluiden ulkoistamista tai tietojen vanhenemista.

Virasto painottaa myös, että lain suhde julkisuuslakiin, tiedonhallintalakiin, turvallisuusluokittelua koskeviin säännöksiin ja CER-lakiin on jätetty käsittelemättä, vaikka viranomaisverkkojen tiedot voivat olla salassa pidettäviä. Henkilötietojen käsittelyn vastuut, erityisesti rekisterinpitäjän määrittäminen, tulisi kirjata suoraan lakiin, ja henkilöturvallisuusselvitysten laajuus täsmentää, jotta vältytään liialliselta hallinnolliselta kuormitukselta.

Näyttötoiminnan tarvetta ja kustannusvastuuta koskevat säännökset edellyttävät viraston mukaan tarkennuksia. Kaikki toimijat eivät pysty hyödyntämään digitaalista aineistoa, ja siksi näyttötoiminnan tarve tulisi arvioida tapauskohtaisesti. Kustannusten tulisi pääsääntöisesti jäädä tiedon tarvisijalle kuten nykykäytännössä. Lisäksi lakiin tulisi sisällyttää riittävät määräystenantovaltuudet Liikenne- ja viestintävirastolle, jotta verkkotietojen sisällöstä, laadusta ja rajapinnoista voidaan antaa täsmällisiä määräyksiä myös M71-määräyksen kumoutuessa.

Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) lausunnon mukaan lakiesitys toisi merkittävän parannuksen nykytilaan, koska se loisi selkeän ja yhdenmukaisen sääntelykehiksen verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen toimittamiseen ja valvontaan. Virasto pitää erityisen onnistuneena mallia, jossa kaikki verkkotietokyselyt tehdään keskitetysti sähköisen tietopisteen kautta ennen kaivutöitä, sillä tämä mahdollistaisi valtakunnallisesti yhtenäisen prosessin, tehokkaamman viranomaisvalvonnan ja järjestelmällisen vaikutusten seurannan. Traficom arvioi, että mallin myötä kaivuvahinkojen määrä vähenisi, verkkoinfrastruktuurin korjauskustannukset laskisivat ja maankäytön suunnittelu helpottuisi, koska tietojen tarkkuus ja luovuttamista koskevat periaatteet olisivat jatkossa yksiselitteisiä.

Virasto pitää ehdotettuja rekisteröinti-, tiedonanto- ja turvallisuusvelvoitteita toimivina, koska ne mahdollistavat käyttäjien pääsynvalvonnan ja tehokkaan valvontatoiminnan. Samalla se kuitenkin esittää, että tietoturva-vaatimusten määrittelyä tulisi selkeyttää lainsäädännössä, jotta vaatimukset olisivat ennakoitavia ja viraston määräysvalta olisi yksiselitteisesti rajattu. Traficom myös ehdottaa, että verkkotietojärjestelmien

tarkastusoikeus muotoiltaisiin kyberturvallisuuslain mukaisesti, jolloin tarkastuksia voitaisiin tehdä kattavammin.

Verkkotietojärjestelmien luokittelua (26 §) virasto pitää toimivana lähtökohtana riskiperusteisille tietoturva-vaatimuksille. Jotta luokittelu toimisi joustavasti, Traficom esittää mahdollisuutta asettaa saman luokan sisällä erilaisia velvoitteita järjestelmän luonteen mukaan. Lisäksi se pitää hyvänä, että kriittisimpien järjestelmien osalta vaadittaisiin riippumattoman arviointilaitoksen suorittama tietoturva-arviointi, koska tämä vahvistaisi tietoturvan tasoa ja yhdenmukaisuutta.

Sähköisen tietopisteen rahoituksen osalta Traficom korostaa kustannusvastaavuuden periaatetta ja esittää, että järjestelmän ylläpito tulisi rahoittaa maksuilla, joita perittäisiin sekä verkkotoimijoilta rekisteröinnin yhteydessä että verkkotietokyselyiden tekijöiltä. Maksut toimisivat samalla keinona vähentää perusteettomia kyselyitä.

Verkkotietokyselyihin liittyvät määräajat virasto arvioi pääosin riittäviksi, mutta korostaa, että kaivuyritysten käytännön tarpeet tulee huomioida ja sovittaa yhteen viraston valvontavelvoitteiden kanssa. Turvallisuusvaatimuksia kokonaisuutena se pitää merkittävänä parannuksena nykytilaan. Viraston mukaan sähköisen tietopisteen kautta kulkevan tiedon keskittäminen, käyttäjien turvallisuus selvitykset ja tietojen elinkaaren hallinta vähentävät merkittävästi riskiä tietojen väärinkäytöstä. Traficom ehdottaa lisäksi, että lainsäädäntöön lisätään vaatimus verkkotietojärjestelmien palvelimien sijoittamisesta Suomeen, koska palvelimen sijainti vaikuttaa ratkaisevasti tiedon suojattavuuteen.

Lausunnon lopussa Traficom esittää useita tarkentavia muutoksia lainsäädäntöön. Se ehdottaa, että sähköiseen tietopisteeseen välitettävät tiedot rajataan INSPIRE-direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle kansallisen turvallisuuden perusteella. Kiinteistönomistajalle tulisi antaa oikeus valtuuttaa kolmas osapuoli tekemään verkkotietokyselyn hänen puolestaan. Turvallisuus- ja talousvesiverkkojen tietojen vapaaehtoisesta toimittamisesta tulisi säätää niin, että näitä tietoja ei koskaan luovuteta suoraan kysyjälle, vaan ainoastaan näyttöpalveluntarjoajalle. Virasto ehdottaa myös määräyksenantovaltuuksien laajentamista siten, että se voisi antaa tarkempia määräyksiä esimerkiksi häiriöilmoituksista ja näyttöalueiden koosta. Lisäksi lakiin tulisi sisällyttää säännökset konkurssiin menneiden tai käyttämättömien verkkojen tietojen hallinnoinnista. Lopuksi Traficom pyytää täsmentämään, miten sähköisen tietopisteen valvonnan priorisointia koskeva sääntely suhteutuu hallintolain ja tiedonhallintalain automaattista päätöksentekoa koskeviin säännöksiin, ja mitä verkkotietojen luovuttamista pidetään hallintopäätöksenä.

Suojelupoliisi pitää hybridimallia kokonaisuutena toimivana, koska tiedon hajauttaminen pienentää kybervakoilun aiheuttamia riskejä. Se kuitenkin esittää, että lakiesityksen perusteluihin lisätään selkeä maininta siitä, että ”poliisilla” tarkoitetaan myös suojelupoliisia, sama huomio koskee kiinteistötietojärjestelmää koskevaa lakimuutosta. Keskeinen huoli liittyy 16 §:ään, jossa määritellään edellytykset luvan peruuttamiselle, muuttamiselle tai rajoittamiselle. Suojelupoliisin mukaan luvan peruuttamisen kynnys on asetettu liian korkealle, koska säännös edellyttää poikkeuksellista toimintaa ja lisäksi painavia syitä epäillä kansallisen turvallisuuden vaarantumista. Näin ollen pelkkä suojelupoliisin antama tieto toimijan vaarallisuudesta ei riittäisi perusteeksi. Suojelupoliisi esittää siksi, että 16 §:n 2 momentti poistetaan kokonaan, jotta Liikenne- ja viestintävirastolla olisi riittävä harkintavalta luvan peruuttamiseen, kun suojelupoliisi luovuttaa sen kannalta olennaista tietoa. Samoin 16 §:n 3 momentin rajoituskynnystä tulisi madaltaa: rajoitusten ei tulisi edellyttää välttämättömyyttä, vaan niiden tulisi olla mahdollisia, jos ne ovat tarpeen yleisen järjestyksen, kansallisen turvallisuuden tai maanpuolustuksen uhkien torjumiseksi.

Suojelupoliisi pitää myönteisenä, että verkkotietoihin pääseville vaaditaan turvallisuus selvitys ja että heitä sitoo vaitiolovelvollisuus, mutta korostaa, että turvallisuus selvitysten tulee olla jatkuvasti voimassa ja niitä on päivitettävä tehtävien tai pääsyoikeuksien perusteella. Lisäksi suojelupoliisi ehdottaa, että 36 §:n 5 momenttiin lisätään nimenomainen viittaus kansallisen turvallisuuden turvaamiseen rajoitusedellytyksenä.

Lopuksi suojelupoliisi esittää täsmennystä 39 §:ään: perusteluihin tulisi lisätä, että sijaintitietolain 9 §:ssä tarkoitetut viranomaiset eivät kuulu tarkastusoikeuden piiriin, jotta lain soveltamisala olisi yksiselitteinen.

Poliisihallitus ehdottaa täsmennyksiä useisiin pykäliin. Poliisihallitus korostaa ensinnäkin, että rekisteröintiä ja tietopyyntöjä koskevien pykälien tulee olla velvoittavampia ja yksiselitteisempiä. Rekisteröinnin edellytykseksi tulisi lisätä myös se, ettei toimijasta aiheudu uhkaa kansalliselle tai yleiselle turvallisuudelle, ja tietopyyntöjen tekeminen tulisi sitoa vahvaan sähköiseen tunnistamiseen (10 §). Kaikkien tietopyyntöjen on käytävä sähköisen tietopisteen kautta, jotta viranomaiset voivat valvoa poikkeavaa käyttöä.

Tietopyyntöjen hylkäämisperusteita tulisi laajentaa siten, että yksittäinen pyyntö voidaan torjua kokonaisuutensa perusteella esimerkiksi tiedusteluriskin tai useiden pyyntöjen yhteisvaikutuksen vuoksi (12 §). Lisäksi poliisi katsoo, että viranomaisten, erityisesti poliisin, tulisi voida saada tarpeelliset tiedot myös ilman rekisteröitymistä tiedon käyttäjäksi (17§).

Hätänäyttöä koskevan sääntelyn tulisi kattaa myös poliisitehtävät, ei vain hälytystehtävät, ja tietyissä tilanteissa tietoja tulisi voida luovuttaa ilman erillistä selvitysvelvollisuutta (23 §). Turvallisuus selvityksiä koskevaa 24 §:ää tulisi vahvistaa: pelkkä luotettavuuden ja nuhteettomuuden vaatimus ei riitä, vaan tarvitaan konkreettisia keinoja niiden varmistamiseen ja tiedonsaajien kirjaamiseen.

Poliisihallitus esittää myös, että viranomaisten välinen tiedonvaihto kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tulee turvata laissa, ja että 36 §:ään lisätään viittaus rikosten estämiseen. Tarkastusoikeutta koskevaa 39 §:ää tulee täsmentää niin, ettei sitä tulkita koskevan käyttäjien henkilökohtaisia laitteita. Lopuksi seuraamusmaksuja koskevassa 43 §:ssä tulee säätää selkeä päätöksentekomenettely ja estää päällekkäiset rangaistukset, koska maksut voivat olla huomattavan suuria.

Energiavirasto huomauttaa erityisesti esityksen taloudellisista vaikutuksista, terminologiasta ja päällekkäisestä sääntelystä. Virasto korostaa, että ehdotettu malli kasvattaisi sekä viraston omia kustannuksia että sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoiden kustannuksia. Tämä heijastuisi suoraan kuluttajahintoihin verkkopalvelumaksujen nousuna. Energiaviraston esitetty rahoitusosuus ei ole katettavissa nykyisillä määrärahoilla. Lisäksi se ehdottaa, että kustannusten kattamiseksi tulisi tarkastella verkkokustannuksia koskevan lainsäädännön muutoksia.

Esityksen kriittisen infrastruktuurin määritelmä nähdään epäselvänä ja ristiriitaisena muun kansallisen sääntelyn kanssa. Energiavirasto katsoo, että sähköverkkoa ei voi käytännössä pilkkoa kriittisiin ja ei-kriittisiin osiin ilman, että samalla paljastetaan järjestelmän heikoimmat kohdat. Viraston mukaan ilmoitusvelvollisuutta ei tule sitoa kriittisen infrastruktuurin määritelmään nykyisessä muodossaan. Se myös huomauttaa, että keskitetyn tietopisteen muodostama kokonaiskuva koko maan sähkö- ja kaasujärjestelmistä lisää riskitasoa ja edellyttää huolellista arviointia. Verkkotietojärjestelmien luokittelusta Energiavirasto toteaa, että esityksestä ei selviä, lukeutuvatko kaikki sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoiden järjestelmät A-luokkaan. Virasto painottaa myös, että esitys on osin päällekkäinen kyberturvallisuuslain, CER-lain ja EU-sääntelyn kanssa. Energiaviraston rooli valvojana edellyttää tiedonsaantia Traficom in valvonnasta, mutta tämä ei esityksestä ilmene.

Määräajoista virasto toteaa, että 20–40 vuorokauden ennakointivelvoite soveltuu suunnitteluun, mutta monet kaivutyöt edellyttävät tiedusteluja lyhyemmällä aikavälillä. Lisäksi tietojen toimittamisen aikatauluja tulisi arvioida suhteessa käytännön tarpeisiin, jotta järjestelmä ei muodostuisi esteeksi työn toteuttamiselle. Sijaintitietojen turvallisuuden osalta virasto painottaa, että päällekkäisten valvontavelvoitteiden välttäminen ja viranomaisten välinen yhteistyö on varmistettava. Se tuo esiin, että verkon osien ilmoittamatta jättäminen voi paljastaa verkon kriittisiä kohtia.

Energia-alan toimijat

Helen Oy, ESE-Verkko Oy, Oy Turku Energia – Åbo Energi ab, Vantaan Energia Sähköverkot Oy, Elenia Verkko Oyj, Caruna Networks Oy, Gasgrid Finland Oy Fingrid Oyj, Paikallisvoima ry, Energiategollisuus ry,

Energia-alan toimijat ovat hyvin laajasti kriittisiä lakiesitystä kohtaan. Heidän mielestään lakiesitys lisäisi merkittävästi kustannuksia, hallinnollista taakkaa ja tietoturvariskejä ilman, että se parantaisi kaivuvahinkojen ehkäisyä. Useat toimijat korostavat, että sähkö- ja kaasuinfrastruktuuri ovat jo tiukan sääntelyn piirissä (mm. sähkömarkkinalaki, kyberturvallisuusvaatimukset, CER-lainsäädäntö), joten uusi esitys olisi päällekkäinen, ylimitoitettu ja investointihalua heikentävä. Monet myös pitävät keskitettyä tietopistettä tietoturvan kannalta vaarallisena ja suosivat hajautettua tai Ruotsin mallin mukaista ratkaisua. Lisäksi kaikki painottavat, että kustannusten tulee kohdistua palvelun käyttäjille, eli kaivajille, ei verkonhaltijoille.

Helen Oy ja Helen sähköverkko Oy nostavat esiin, että Helsingin alueella on jo erittäin toimiva kaupungin ylläpitämä järjestelmä, joka yhdistää monijohtokartan, sijoitus- ja kaivulupakäytännöt sekä hankkeiden koordinoinnin. Helen korostaa, että valtakunnallinen tietopiste ei korvaa tätä, vaan loisi sen rinnalle päällekkäisen ja monimutkaisemman mallin. Tämä aiheuttaisi lisätyötä, virheiden kasvua ja kustannusten nousua ilman todellista hyötyä. Lisäksi Helen kritisoi henkilöturvallisuus selvitysten ulottamista laajaan alihankintaketjuun – tämä nostaisi kustannuksia, hidastaisi prosesseja ja olisi yhtiön mukaan turvallisuusperusteisesti ylimitoitettua. Helen korostaa myös, että kriittisten tietojen keskitetty tallentaminen on tietoturvariski, ei parannus. Yrityksen mielestä turvallisinta tapa on pitää tiedot hajautetusti verkonhaltijoilla.

ESE-Verkko Oy pitää lakiesitystä taloudellisesti raskaana ja käytännössä hankalana. Yhtiön mukaan esitys lisäisi kustannuksia kaikissa prosessin vaiheissa, monimutkaistaisi käytäntöjä ja voisi jopa lisätä kaivuvahinkojen riskiä, koska järjestelmästä tulee käyttäjälle vaikeammin hahmotettava. ESE-Verkko nostaa esiin huolen siitä, että palvelun määräajat eivät vastaa käytännön hankkeiden todellisia aikatauluja

Oy Turku Energia – Åbo Energi Ab näkee esityksessä joitakin hyötyjä, kuten prosessien yhdenmukaistumisen, mutta pitää kokonaisvaikutusta raskaana ja kustannuksia merkittävänä. Yhtiö korostaa, että pienille toimijoille velvoitteet voivat olla ylivoimaisia ja että näyttötoiminnan kustannukset tulee osoittaa tilaajalle, ei verkonhaltijalle. Turku Energia pitää hybridimallia sinänsä tietoturvallisena, mutta toteutuksen on oltava mahdollisimman kevyt ja kustannusvastaava.

Vantaan Energia Sähköverkot Oy on vahvasti sitä mieltä, että Ruotsin Ledningskollen-mallin kaltainen hajautettu toimintatapa olisi kustannustehokkain ja turvallisinta ratkaisu. Yhtiö katsoo, että esitys moninkertaistaisi kustannukset ja hidastaisi maarakennushankkeita epärealististen määräaikaisten vuoksi. Myös tietoturvaluokittelu ja velvoitteiden epäsuhtaisuus herättävät huolta.

Elenia Verkko Oyj pitää esitystä ongelmallisena ja tähdentää, että keskitetty tietopiste kasvattaa kyberturvallisuusriskejä. Yhtiö korostaa, että sähköverkot ovat jo kriittistä infrastruktuuria, jota koskee laaja sääntely. Esityksen velvoitteet lisäisivät kustannuksia ja voisivat ohjata lähes kaikki järjestelmät korkeimpaan

tietoturvaluokkaan, mikä olisi epärealistista. Elenia pitää tärkeänä, että kustannukset kohdistetaan palvelun käyttäjille. Elenia nostaa esiin, että sähköverkot ovat jo turvallisuus- ja varautumislainsäädännön piirissä, joten uusi laki olisi päällekkäinen ja aiheuttaisi kohtuuttomia lisävelvoitteita. Lisäksi esitys uhkaa johtaa siihen, että lähes kaikki järjestelmät joutuisivat A-luokkaan.

Caruna Networks Oy nostaa esiin, että huolto- ja korjaustöiden sijaintitietojen dokumentointi ei ole tarkoituksenmukaista eikä paranna tietojen laatua, mutta kasvattaa kustannuksia merkittävästi. Se huomauttaa, että monia vaatimuksia ei voi toteuttaa turvallisesti, esimerkiksi 50 cm syvyysraja ilman selvitysvelvollisuutta ei ole toimiva, koska kaapeleita asennetaan usein tätä matalammalle. Lisäksi Caruna nostaa esiin, että kaikki uudet kustannukset siirtyvät väistämättä asiakkaiden verkkopalvelumaksuihin. Turvallisuus selvitysten tulisi olla riskiperusteisia, eikä niitä tule tehdä laajasti kaikille työskentelijöille.

Gasgrid Finland Oy korostaa, että maakaasun siirtojärjestelmää koskevan sääntelyn tulee olla erityisen tarkkaa, koska turvallisuusriskit ovat merkittäviä. Yhtiön mukaan 3 päivän tietojen toimittamisen määräaika ja 20 päivän ennakointivelvoite ei ole käytännössä toteutettavissa. Gasgrid suosii hajautettua mallia, koska se mahdollistaa tapauskohtaisen ohjeistamisen ja riskienhallinnan paremmin kuin keskitetty järjestelmä. Gasgrid ei hyväksy tilanteita, joissa tietoja joudutaan toimittamaan keskitettyyn palveluun ilman mahdollisuutta tapauskohtaiseen ohjeistamiseen ja riskinarvioon.

Fingrid oyj painottaa kriittisen infrastruktuurin erityisasemaa. Yhtiö pitää keskitettyä tietojärjestelmää merkittävänä kansallisen turvallisuuden riskinä, koska sähköverkkojen tarkkojen sijaintitietojen kasaantuminen lisää haavoittuvuutta. Fingrid huomauttaa, että näyttötoiminta koskee usein huippujännitejohtoja, joiden turvallinen käsittely edellyttää vahvaa riskiperusteista harkintaa, eikä ehdotettu malli tarjoa siihen riittäviä edellytyksiä.

Paikallisvoima ry kritisoi esitystä hallinnollisesti raskaaksi ja kustannuksia lisääväksi. Järjestö huomauttaa, että erityisesti pienille energiayhtiöille velvoitteet, kuten henkilöturvallisuus selvitykset ja luokitteluvaatimukset, ovat ylimitoitettuja. Myös päällekkäinen sääntely CER- ja kyberturvallisuuslainsäädännön kanssa on merkittävä ongelma. Paikallisvoima esittää, että kustannusten tulee kohdistua tilaajalle, ei verkkoyhtiöille.

Energiateollisuus ry katsoo, että lakiesitys on puutteellinen, merkittävästi kustannuksia lisäävä ja hallitusohjelman vastainen. Myös Kajave ry yhtyy Energiateollisuuden lausuntoon. Järjestön mukaan keskitetty tietopiste kasvattaa kyberturvallisuusriskejä, velvoitteet ovat ylimitoitettuja ja vaikutusarviointi puutteellista. Energiateollisuus painottaa, että esitystä tulisi valmistella kokonaan uudelleen. Järjestön mukaan esitys lisää kyberturvallisuusriskejä, koska keskitetty tietojärjestelmä kokoaa yhteen kriittisiä infrastruktuuritietoja. Velvoitteet ovat monilta osin ylimitoitettuja ja epäselviä, erityisesti tietoturva-auditoinnit ja luokittelumalli. Energiateollisuus katsoo, että vaikutusarviointi ei ole riittävä, eikä esitys huomioi energia-alan olemassa olevaa laajaa sääntelyä. Energiateollisuus on huolissaan, että kustannukset valuvat lopulta kuluttajille sähkö- ja kaasumaksujen kautta. Lisäksi määräajat eivät vaikuta toimivilta ja ne voisivat hidastaa hankkeita. Energiateollisuus näkee, että esitys ei vähennä kaivuvahinkoja, koska se ei kohdistu kaivajien osaamisen tai vastuun parantamiseen ja hajautettu malli on turvallisin ja taloudellisestiärkevin ratkaisu.

Vesihuoltoalan toimijat

Vesihuoltotoimijoiden näkemykset ovat varsin yhtenäiset: lakiesitys nähdään **merkittävästi toimialaa kuormittavana**, hallinnollisesti raskaana ja osin vesihuollon erityisluonteen kanssa ristiriitaisena. Vesihuollon

tiedot ovat pääosin **kriittistä infrastruktuuria**, eivätkä ne toimijoiden mukaan sovellu tallennettavaksi keskitettyyn tietopisteeseen. Myös määräajat, kustannusvastuut ja velvoitteiden laajuus ovat keskeisiä huolenaiheita.

HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut korostaa, että pääkaupunkiseudulla on jo erittäin toimiva järjestely, jossa kaupungit toimittavat vesihuollon verkkotiedot muun johtotiedon yhteydessä, eikä valtakunnallinen tietopiste toisi tähän lisäarvoa. Se loisi päällekkäisiä prosesseja, lisäisi työmäärää ja synnyttäisi huomattavia taloudellisia kustannuksia ilman todellista hyötyä. HSY tuo esiin, että vesihuoltoverkostojen tiedot ovat kriittistä infrastruktuuria, minkä vuoksi niitä ei tule siirtää keskitettyyn palveluun. Lisäksi se painottaa, ettei esitys huomioi kiireellisiä kunnossapitotoita, kuten putkirikkoja, joita HSY:ssä tehdään päivittäin ja joiden hoitaminen kolmen päivän määräaika ei toimi. HSY esittää konkreettisenä ratkaisuna, että pääkaupunkiseudulla tulisi voida säilyttää nykyinen toimintamalli, jossa kunta toimittaa tiedot verkonhaltijoiden puolesta. Samalla HSY ehdottaa, että vesihuolto tulisi määritellä lainsäädännössä nimenomaisesti kriittiseksi infrastruktuuriksi, jotta sitä voidaan koskea täsmällisemmin rajauksin. Lisäksi HSY esittää, että kiireellisiin töihin liittyvät määräajat tulee vapauttaa tietopistevelvoitteista ja että rahoitusmallia tulisi muuttaa siten, että kaivajien kustannusvastuuta kasvatetaan.

Raaseporin vesi suhtautuu esitykseen periaatteessa myönteisesti, mutta korostaa, että se on pienille vesilaitoksille kohtuuttoman raskas. Raaseporin vesi huomauttaa, että esitys siirtää vesilaitoksille huomattavia uusia velvoitteita ja työmäärää ilman, että siihen osoitetaan riittäviä resursseja. Kolmen päivän määräaika tiedon toimittamiseen on laitoksen näkökulmasta epärealistinen ja voi aiheuttaa jopa häiriöitä toimintaan. Raaseporin vesi esittää konkreettisenä ehdotuksena, että vesilaitoksilla tulisi olla oikeus periä maksuja näyttötoiminnasta niissä tilanteissa, joissa siitä aiheutuu erityisiä kustannuksia, ja että määräaikoihin tulisi sisällyttää joustavuutta, jotta pienet laitokset voivat hoitaa tehtävänsä asianmukaisesti.

Oulun Vesi tuo lausunnossaan esiin, että vesihuolto on luonteeltaan sellainen toimiala, että keskitetty tietojärjestelmä ei tuo toiminnallista hyötyä. Oulun Vesi pitää hajautettua mallia turvallisempänä ja käytännöllisempänä ratkaisuna, koska keskitetty malli lisäisi sekä kustannuksia että tietoturvariskejä. Se korostaa, että kolmen päivän määräaika on liian lyhyt, ja esittää vähintään viiden työpäivän määräaikaa realistiseksi vaihtoehdoksi. Oulun Vesi huomauttaa myös, että näyttötoiminnan kustannukset voivat kasvaa ja että niiden kohdistaminen yksinomaan verkonhaltijalle ei ole perusteltua. Laitos katsoo, että kriittisten vesihuoltotietojen käsittelyssä on noudatettava erityisen tiukkaa riskiperusteista harkintaa ja että keskitetty tietopiste ei tarjoa tähän riittäviä puitteita.

Suomen Vesilaitosyhdistys ry esittää neljästä toimijasta painokkaimman ja koko alan kattavimman lausunnon. Vesilaitosyhdistys korostaa, että lakiesitys on vesihuollon näkökulmasta epätasapainoinen, koska vesilaitoksille syntyisi merkittäviä uusia velvoitteita ja kustannuksia ilman, että niillä saavutettaisiin vastaavaa hyötyä kaivuvahinkojen vähentämisessä. Vesilaitosyhdistys kritisoi, että vesihuollon erityispiirteet on jätetty huomioimatta, vaikka ala muodostaa yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria ja sen vahingoittuminen aiheuttaa välittömiä kansanterveyteen ja huoltovarmuuteen liittyviä riskejä. Järjestö varoittaa, että esitys loisi vesilaitoksille mittavan hallinnollisen taakan, joka kohdistuisi erityisesti pieniin toimijoihin. Vesilaitosyhdistys esittää konkreettisenä vaatimuksena, että vesihuoltotiedot tulee joko jättää kokonaan keskitetyn tietopisteen ulkopuolelle tai niiden käsittelyyn tulee luoda erityisen tiukat poikkeussäännökset. Lisäksi se ehdottaa, että vesihuolto tulee kirjata laissa nimenomaisesti kriittiseksi infrastruktuuriksi ja että rahoitusmallia muutetaan siten, että kustannukset kohdistuvat ensisijaisesti palvelun käyttäjille, eli kaivajille, eivätkä vesilaitoksille.

Rakennusala

Infra- ja rakennusalan järjestöjen lausunnoista muodostuu yhtenäinen kokonaiskuva, jossa lakiesitystä pidetään monilta osin ongelmallisena, erityisesti käytännön toimivuuden, määräaikojen, kustannusten ja hallinnollisen taakan näkökulmasta. Kaikki kolme järjestöä korostavat, että esityksessä ei riittävästi huomioida maa- ja vesirakentamisen todellisia työprosesseja, alalla toimivien yritysten koko- ja resurssieroja eikä kaivutöiden aikataulujen luonnetta. Lisäksi ne painottavat, että kaivuvahinkojen ehkäisy edellyttää ennen kaikkea kaivajien osaamista ja selkeitä ohjeita, ei pelkästään lisää velvoitteita verkonhaltijoille tai uusia raskaampia tietojärjestelmiä. Järjestöt pitävät esityksen rahoitus- ja vastuuperiaatteita ongelmallisina, koska ne kohdistavat kustannuksia ja velvoitteita tavalla, joka ei vastaa hyötyjä tai todellista riskien aiheuttajaa.

Rakennusteollisuus RT / INFRA ry korostavat lausunnossaan, että maa- ja vesirakentamisen toimiala koostuu hyvin erikokoisista yrityksistä, ja siksi järjestelmän käytön on oltava mahdollisimman helppoa ja hallinnollisen taakan mahdollisimman pientä. Esityksen määräajat, kuten 20 vuorokauden vähimmäisaika verkkotietokyselyn vireillepanolle, voivat heidän mukaansa olennaisesti vaikeuttaa ja jopa estää töiden sujuvan järjestämisen. He tuovat esiin huolen siitä, että kaapeleiden ja johtojen sijaintitiedot ovat käytännössä usein epävarmoja ja poikkeavat karttatiedoista, ja jos lakiin sisältyvä velvollisuus ilmoittaa kaikista puutteista toteutetaan sellaisenaan, se aiheuttaa yrityksille merkittävää hallinnollista työtä. Rakennusteollisuus RT/INFRA katsoo myös, että turvallisuusselvityksiä koskevat velvoitteet ovat osin ylimitoitettuja suhteessa saatavaan hyötyyn, ja ne saattavat viivästyttää kaivutöitä tarpeettomasti. Lisäksi järjestö korostaa, että kustannusten tulee olla kohtuullisia ja ennakoitavia, ja että pääsääntöisesti kustannusten tulisi kohdistua verkonhaltijoille ja valtiolle, ei kaivajille, koska kaivajille on muuten vaarana muodostua kohtuuton taloudellinen rasite. Rakennusteollisuus esittää myös, että laki selventäisi ne tilanteet, joissa näyttöä ei tarvita, jotta epäselvyyksien ja viivästysten riski vähenee.

Koneyrittäjät ry tuo lausunnossaan esiin erityisen vahvan ja konkreettisen huolen siitä, että lakiesityksen sisältämät velvoitteet, määräajat ja prosessit ovat liian raskaita erityisesti pienille maarakennusalan yrittäjille ja yksinyrittäjille. He huomauttavat, että alalla tehdään paljon pieniä ja ripeästi aikataulutettuja töitä, joista osa tilataan jopa seuraavaksi päiväksi, eikä esityksen mukainen 20–40 päivän ennakointivelvoite sovi tällaisiin käytäntöihin lainkaan. Koneyrittäjät pitävät hyvänä velvollisuutta ilmoittaa työssä havaituista vahingoista ja virheistä, mutta korostavat, että ilmoituksen ei tule johtaa automaattiseen syyllisysolettamaan, varsinkin jos kyseinen johtorakenne on alun perin asennettu määräysten vastaisesti. Yhdistys suhtautuu positiivisesti siihen, että näyttötoiminnan periaatteista säädetään tarkemmin laissa, mutta korostaa tarvetta selkeyttää sitä, milloin näyttöä tarvitaan ja milloin ei. Koneyrittäjät esittävät konkreettisen vaatimuksena, että sekä sijaintiselvityksen että mahdollisten näyttöjen tulee olla maksuttomia kaivajille, jotta järjestelmä ei ohjaa taloudellisista syistä tekemään töitä ilman tarvittavia tietoja. Lisäksi yhdistys korostaa, että verkkotietokyselyn ja työmaan aloittamisen välin tulisi olla enintään viisi päivää, mikä vastaisi paremmin alan käytäntöjä. Yhdistys pitää esityksen turvallisuusselvitysvelvoitteita liian laajoina ja osin tarkoitukseen sopimattomina.

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry näkee, että esitetty järjestelmä ei automaattisesti ratkaise turvallisuusriskejä, sillä keskitetty tiedonhallinta on haavoittuvaisempi kuin hajautettu, eikä olennaisesti vähennä kaivutöiden vahinkoja, sillä puutteellisista verkkotiedoista johtuvat vahingot ovat kykyisinkin harvinaisia. Rakli ry tuo esiin, että luonnoksesta ei käy ilmi sen suhde suhde kriittisen infrastruktuurin suojaamista koskevaan CER-lakiin eikä julkisuuslakiin salassa pidettävän tiedon ylläpidossa. Täsmennystä kaipaa myös väylien alla olevan teknisen järjestelmän suhde verkkoinfrastruktuuriin.

Esityksessä ei ole tunnistettu kunnan rakennetun ympäristön tehtävien kokonaisuutta, toimintamalleja ja jo käytössä olevia paikkatietopohjaisia palveluja. Olemassa olevien järjestelmien vuoksi lain voidaan arvioida lisäävän sääntelyä. Eri puolilla Suomea ja eri verkkotoimijoiden keskuudessa on hyvin vaihtelevat valmiudet toimia esityksen mukaisesti. Raklin jäsenkunnassa olevien infraomistajien (väylät, vesi, energia ja tietoliikenne) osalta lain soveltaminen tarkoittaisi päällekkäistä järjestelmää jo toimivan järjestelmän rinnalla. HE-luonnoksessa esitetty järjestelmä tulisi lisäämään verkkotoimijoiden hallinnollisia kuluja ja suorita maksuja huomattavasti myös tilanteessa, jossa ehdotettu järjestelmä ei tuo näille toimijoille lisäarvoa nykyiseen nähden. Viime kädessä kustannukset siirtyvät verkkotoimijoiden asiakkaille, kuten kiinteistönomistajille.

Muut

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Suomen Tiejhdistys ry Suomen Erillisverkot, Johtotieto Oy Geomatikk Finland Oy

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto suhtautuu lakiesitykseen pääosin myönteisesti ja näkee valtakunnallisen verkkotietokyselyjärjestelmän hyödyllisenä erityisesti maa- ja metsätalouden arjen kannalta. MTK katsoo kuitenkin, että järjestelmän on oltava käytännössä joustava ja sellainen, ettei se tarpeettomasti vaikeuta tavanomaisia maatalous- ja metsänhoitotöitä. Siksi MTK pitää tärkeänä, että kiinteistönomistajan omilla maillaan tehtäviä, matalan riskin töitä voidaan jatkossakin toteuttaa ilman raskaita selvitysmenettelyjä. Esityksen sisältämä 50 senttimetrin syvyysraja on heidän näkemyksensä mukaan riittävä ja mahdollistaa normaalin työnteon ilman kohtuutonta hallinnollista kuormaa.

MTK nostaa vahvasti esiin sen, että esitetty 20–40 päivän määräaika verkkotietokyselyn vireillepanolle ei sovi maa- ja metsätalouden käytännön aikatauluihin, koska monet työt edellyttävät nopeaa toimintaa. MTK ehdottaa konkreettisesti, että verkkotietokysely tulisi voida tehdä aikaisintaan 90 päivää ja viimeistään 14 päivää ennen työn suunniteltua ajankohtaa, jotta määräajat vastaisivat paremmin maatalojen todellisia toimintatapoja.

MTK katsoo, että tiekunnille tulee säätää vastaava oikeus saada verkkotietoja kuin kiinteistönomistajille, ja tämä tiedonsaantioikeus tulee kirjoittaa lakiin selkeästi. Näyttötoiminnan osalta MTK huomauttaa, että käytännöt ovat olleet epäyhtenäisiä ja joskus puutteellisia, ja siksi lain tulee täsmentää, mitä tarkoitetaan ”riittäväillä ja tarpeellisilla tiedoilla”. MTK esittää lisäksi, että verkkotoimijan tulee vastata näyttötoiminnan kustannuksista, jotta maanomistajille tai kaivajille ei synny taloudellista painetta jättää näyttö pyytämättä.

MTK korostaa lopuksi, että maanomistajilla tulee olla oikeus saada omia kiinteistöjään koskevia verkkotietoja maksutta silloin, kun he itse suorittavat työn. MTK myös huomauttaa, että lakiesityksen ja valmisteltavana olevan yhdyskuntarakentamislain veloitteet on sovittava keskenään yhteen, jotta päällekkäisiä tietopalveluita ei synny ja jotta uusi laki voisi toimia kunnille ensisijaisena sijaintitietopalveluna ilman erillisiä rinnakkaisjärjestelmiä.

Suomen Tiejhdistys ry nostaa lausunnossaan esiin, että lakiesityksessä on sivuutettu **yksitystiet**, jotka kuitenkin muodostavat merkittävän osan Suomen tieverkosta ja ovat usein myös kaivutöiden kohteena. Yhdistys huomauttaa, että yksityisteiden tiekunnilla on velvollisuuksia ja tiedonsaantitarpeita, jotka tulisi huomioida samalla tavalla kuin kiinteistönomistajilla. Tiejhdistys esittää huolen siitä, että tiekuntien toimielinten luottamustehtävissä toimiville henkilöille asetetut turvallisuusselvitysvaatimukset voivat olla ylimitoitettuja ja aiheuttaa tarpeettoman suuria kustannuksia ja hallinnollista kuormaa. Yhdistys korostaa myös, että tienpitoa palvelevat kaapelit ja tekniset rakenteet tulee ottaa huomioon ilmoitusvelvollisuuden ja

